ప్రొద్దు చాలని మనిషి

ఆరోజు సాయంకాలం షికారుకు వెళ్ళి తిరొగొచ్చేసరికి రేడియోలో పాట వినిపిస్తోంది. దారిబోయిన అమూల్యవస్తువేదో దొరికినట్లయింది. నా చెవులే నన్ను మోసగించకపోతే ఆ గొంతుక మా విశ్వానిది. విశ్వపతిపాట ఆకాశవాణి దాకా వెళ్ళిందా? నాకు తెలియదు. హైస్కూల్లో ఏ నాటకం జరిగినా అందులో విశ్వపతికొక పాత్ర వుండేది. ఆ పాత్రకు సంభాషణకన్నా ఎక్కువగా పాటలూ, పద్యాలూ వుండేవి. ఆ పాటలూ, పద్యాలు వినడం కోసం నాటకానికి మాత్రమేకాదు, రిహార్సల్స్‌కు కూడా చాలామంది వస్తుండేవాళ్ళు. హైస్కూల్లో చదువుకున్న ఆరేళ్ళలోనూ మా యిద్దరిదీ ఒకటే డెస్కుకానీ గంట కొట్టగానే అతని దారి అతడిది, నా దారి నాది. పెద్దగా స్నేహం మట్టుకు ఏర్పడలేదు. అతడి వ్యాపకాలు వేరు, నా అభిరుచులు వేరు. అదో కారణం.

విశ్వపతి యిప్పుడెక్కడున్నట్టు? ఏం చేస్తున్నట్టు?

పాటల ప్రోగ్రాం పూర్తయింది. ప్రకటన ద్వారా గాయకుడు విశ్వపతేనని రూఢి అయింది.

వీలైతే విశ్వపతిని కలుసుకోవాలి. అతడు పాడితే వినాలి. బాల్యస్మృతుల్ని నెమరువేసుకోవాలి అనుకున్నాను.

అది వట్టి సంకల్పమే. పుట్టినప్పుడు అది నెరవేరుతుందన్న గ్యారంటీ ఏమీ లేదు. కానీ ఆడబోతేనే గదా తీర్థా లెదురయ్యేది? స్నానమాడాలనుకుని బయలు దేరడం సంకల్పం. ఆ తీర్థమే ఎదురై రావడం దైవయత్నం. చెప్పొచ్చిందేమంటే, ఆ సంకల్పం కలిగిన కొద్ది మాసాలకే నాకు విశ్వపతి కనిపించాడు.

మా వూరి హైస్కూల్లో వార్షికోత్సవాలు జరుగుతున్నాయి. నాటకాలు లేని వార్షికోత్సవాలా? నేను మాత్రం నాటకం కోసమే వెళ్ళాను. వెళ్ళేసరికింకా ఉపన్యాసాలే జరుగుతున్నాయి. కాలం గడవడం కోసమని తోటలో పచార్లు చేస్తూవుండి, ఉన్నట్టుండి గ్రీన్‌రూం లోపలికి తొంగిచూచాను. ఆ చూచిన క్షణంలోనే విశ్వపతి కనిపించాడు! అప్పుడతడు ఏం చేస్తున్నాడు? రంగు పూసుకున్న అరచేతులతో బాలకృష్ణుని లేత బుగ్గల్ని మెల్లగా మర్దించి పారేస్తున్నాడు.

సంతోషం పట్టలేక "హలో విశ్వపతీ! ఎక్కడో మునిగి యిక్కడ తేలావా బాబూ?" అన్నాను.

"నువ్వటోయ్ రాజశేఖరం! నువ్విక్కడున్నావా? ఏవో వెర్రి మొర్రి రాతలు రాస్తుండేవాడివి. యిప్పుడు పక్కా కథలు గూడా రాస్తున్నావే? నేనూ ఒకటి రెండు చదివాన్లే! ఇలా లోపలికొచ్చేయ్ మరి!"

లోపలికి వెళ్ళాను. కుర్చీలో కూర్చుంటూ "రంగులు పూయించుకునేవాడివి, నువ్వే యితరుల ముఖాలకు రంగులు పూసేస్తుండగా, నేను కథలు వ్రాయడం అబ్బురమా?" అన్నాను.

"నిజం నిజం! పాతరోగులేకదా డాక్టర్లయ్యేది! ఉండుండు, నీతో చాలా విషయాలు మాట్లాడాలి...."

కాని, విశ్వపతి కిప్పుడప్పుడే తీరిక చిక్కేటట్టులేదు. అసలే పౌరాణిక నాటకం. అందులో ఒక బాలకృష్ణుడేనా వున్నది? దేవకీవసుదేవులున్నారు. యశోదానందులున్నారు. మధురలో కంసాక్రూర చాణూర ముష్టికాదులను, గోకులంలో గోపికలు, గోపబాలురను కూడా కలుపుకుంటే సృష్టికర్త బుర్రలో ఊహల్లా, ఆ నాటకంలో పాత్రలు కూడా దండిగానే వున్నాయి. మేకప్ పూర్తికాకమునుపే ప్రదర్శనం ప్రారంభమైంది. నేను వెళ్ళేసరికి కుర్చీలలోనూ, బెంచీలలోనూ ఖాళీలేదు. ఎక్కడో వెనుకవైపున నిల్చోవలసి వచ్చింది. జగత్సంసారాన్ని విలోకించడం కోసం అప్పుడప్పుడు పరమేశ్వరుడే పర్యటన చేస్తుంటాడట గదూ! మేకప్ పూర్తికాగానే రంగంపైన తన పాత్రలెలా జీవిస్తున్నదీ తెలుసుకోడం కోసం వెలుపలికి వచ్చాడు విశ్వపతి. ఎక్కడో తచ్చాడుతూ వుండి అంత జనంలోనూ నన్ను కనిపెట్టేశాడు. "ఇక్కడే వుంటావా రాజశేఖరం? పదినిమిషాల్లో భోజనంచేసి వచ్చేస్తాను" అన్నాడు.

అలాగే నన్నాను.

పదిహేను నిమిషాల్లో విశ్వపతి తిరిగి వచ్చేశాడు. చేతిలో తాంబూలం, భుజానికొక సంచి, తలకోమఫ్లరు, ప్రయాణానికి సిద్ధంగా వున్నాడు. ఆ వేళప్పుడు రోడ్డుపైన బస్సులే వుండితీరాలన్న పట్టింపు విశ్వపతికి లేదు. లారీలు దొరికినాసరే, వెళ్ళిపోగలనంటాడు.

"రాత్రికుండి ఉదయం వెళ్ళకూడదా విశ్వపతీ?" అన్నాను.

"అబ్బే, వెళ్ళాలి రాజశేఖరం! పనుంది. మళ్ళీ ఎప్పుడైనా వస్తాన్లే! లేకుంటే నువ్వే రాకూడదూ? హైస్కూలు చదువు పూర్తికాగానే నువ్వు మీ వూరొచ్చేశావు. మా వూరదే! నే నెక్కడికి వెళ్తాను? లేదంటే యిల్లు మారిందనుకో! రంగనాథ స్వామి గుడి దగ్గర. ఎవర్నడిగినా చెబుతారు...."

"నువ్వు నాతో మాట్లాడదలచుకున్న చాలా విషయాలన్నీ యింతేనా విశ్వపతీ?" నిష్ఠూరంగానే అడిగాను.

విశ్వపతి నవ్వాడు. "మాట్లాడుకోవలసిందే! కానీ మాటలు చేతల కద్దుతగలకూడ దనుకుంటాను నేను! అన్నట్టు నాకొక నాటకం కావాలి, కథ నేను చెబుతాను. ఇంచుమించుగా జరిగిన కథ. పాత్రల సంఖ్య కాస్త ఎక్కువే! ఐనా పరవాలేదు. తెర పైకిలేస్తే యిక నాటకం ఆఖరయ్యేదాకా కథ పరుగెడుతూనే వుండాలి. మధ్యలో తెరపడినా, వెంటనే పైకిలేవాలి. స్టేజి ముందు భాగంలో నాటకం జరుగుతోందనుకో – రాబోతున్న సీనుకు వెనుకవైపున ఏర్పాటు చేసుకోడానికి వీలుండాలి, అర్థమైందా రాజశేఖరం!"

"అర్థమై ఏం లాభం? నువ్వు ఉపోద్ఘాతం ముగించి కథలోకొచ్చేసరికి శివుడిపూజలో ఎలుగుబంటి చొరబడినట్టుగా ఆ లారీకాస్తా వచ్చిపడుతుందేమోనని నాకాదుర్దాగా వుంది" అన్నాను.

"వస్తే రానివ్వు! లారీ వచ్చిందని కథ ఆగిపోతుందా? అప్పుడు నాతోబాటుగా నువ్వూ లారీ ఎక్కేస్తావు, సరేనా రాజశేఖరం. పోనీలే, చెబుతా విను..."

విశ్వపతి కథ ప్రారంభించాడు. అది కథకాదు, బ్లూ మౌంటెన్ ఎక్స్‌ప్రెస్. ఐనా ఎత్తుకోగానే అంతటి స్పీడా దానికి! స్థలాలు, సందర్భాలు, సన్నివేశాలు సినిమా ప్రొజెక్టరులో బొమ్మల్లా మారిపోతున్నాయి. సగటు లెక్కన నాలుగు వాక్యాలకొక క్రొత్తపాత్ర రంగంపై కొస్తోంది. కలిమిలేములు, సుఖదుఃఖాలు, రాగద్వేషాలు, వెలుగునీడల్లా వచ్చిపోతున్నాయి. కథలో మలుపులు, పాత్రల స్వభావంలో విరుపులు, అడపాదడపా హాస్యపు చమక్కులు, అదొక కథలా లేదు. చిన్న ప్రపంచంలా వుంది.

కానీ దీన్ని నాటకంగా వ్రాయడం కుదరదేమో! ఈ కథ కొద్ది రంగాలలోకి ఒదిగేదికాదు. యాభై, అరవై సీన్లు పెట్టి నేనొక నాటకం వ్రాస్తే దాన్ని చివరకు విశ్వపతైనా ఆడలేకపోవచ్చు. వ్రాయటమంటూ జరిగితే దీన్ని నవలగానే వ్రాయాలి. ఆ మాటే విశ్వపతితో అన్నాను.

"నవలగానే వ్రాయి! నవలను నాటకంగా మార్చుకోకూడదని ఎక్కడుంది?" అన్నాడు విశ్వపతి. అంటూనే రోడ్డుపైకి లంఘించాడు. తనపాటుకది వెళ్ళిపోదలచినా, విశ్వపతి ఆ లారీని వెళ్ళనిచ్చేటట్టు లేడు.

అపాయానికి భయపడి లారీ ఆగింది. డ్రయివరు లోపలివైపున సీట్లు ఖాళీలేవన్నాడు. ఆ మాత్రానికే నిశ్చితార్థాన్ని వదులుకుంటాడా విశ్వపతి! కమ్మీ చేతబట్టుకొని, దానికి కట్టిన త్రాటిని అందిపుచ్చుకుని గబగబా లారీలో వేసివున్న మూటలపై కెగబ్రాకిపోయాడు.

"వెళ్ళొస్తాను రాజశేఖరం! ఈసారి టౌనుకొచ్చినప్పుడు మా యింటికి రావడం మరచిపోవద్దు..." అది పరిగెడుతున్న లారీలో నుంచీ వినవచ్చిన మాట.

విశ్వపతి నాకు యిచ్చిపోయిన రెడీమేడ్ కథపైన నేను నిండుగా నాలుగు మాసాలకాలం శ్రమించాను. నిద్రాహారాలు మానివేసినట్టు చెప్పలేను. కానీ నవల ధ్యాసలో పడిపోయి కొన్ని పూటలు ఆలస్యంగా భోజనం చేశాను. నిద్రలో కల వచ్చినప్పటికీ ఆ కలలో కూడా ఆ నవలలోని పాత్రల్నే చూశాను. ప్లాను విశ్వపతిది. కట్టడం నాది. నా దృష్టిలో రచన బ్రహ్మాండంగా వుంది. కాని ఆ మాట విశ్వపతి నోటిగుండా వస్తేనే నాకు పరమానందం.

ఒకనాటి ఉదయం బస్సెక్కి టౌనులో దిగేశాను.

విశ్వపతి యిల్లనేసరికి రిక్షావాలా "ఆ నాటకాలాడే ఆయన యిల్లేనాండీ?" అన్నాడు. విశ్వపతి నాటకాలకు పట్టణంలో వున్న ప్రసిద్ధిని గురించి కాదు నేను చెప్పడం. కాని, అతడు నాటకాలాడే విషయం రిక్షావాలాలకు కూడా తెలిసివుండడంలో నా బోటి వాళ్ళకొక సౌలభ్యం వుంది. ఇంటికోసం వాకబు చేయవలసిన అవసరం వుండదు.

రిక్షా వీధిలో ఆగింది. గుమ్మంలో నిల్చుని లోపలికి చూచాను. చూచిన క్షణంలో కళ్ళు జిగేలు మన్నాయి.

రవ్వలు రత్నాలు, కెంపులూ పగడాలు కావు గానీ, అంతకంటే అందమైనవి, మీదుమిక్కిలి మృదువైనవి. మనిషి కళ్ళు మూసుకున్నా తమ పొలకువ నతడికి తెలుపుకోగల దివ్యశక్తిని వరంగా అడిగి తెచ్చుకున్నవి. పువ్వులండీ పువ్వులు! సన్నజాజులు, కనకాంబరాలు, కాగడాలు, కదిరి మల్లెపువ్వులు, గులాబీలు, దిశాంబరాలు. నడవలో పోసివున్న రాసి చిన్నది. హాల్లో వున్నదా! అంతకు రెండింతలుంటుంది. నడవలో పూలుకడుతున్న ముసలావిడను నేను పోల్చుకున్నాను. ఆవిడ విశ్వపతి తల్లి. నా పేరు చెప్పుకోగానే ఒకసారి పరకాయించి చూచి ఆవిడ నన్ను గుర్తుపట్టింది. "నాయనా! ఇంతకాలానికొచ్చావా? ఎప్పుడో చిన్నప్పుడు చూచింది నిన్ను! బాగున్నావా? పెళ్ళి చేసుకున్నావా? ఎందరు బిడ్డలు?" అంటూ ఉపక్రమించింది.

నడవలోనే కాదు హాల్లోకూడా మాలా రచన చకచకా సాగిపోతోంది. బహుశా ఈమె విశ్వపతి భార్య అయివుండాలి. పెద్దపూలరాసి దగ్గర కూర్చుని ఈమె ఆ అత్తకు తాను తగినకోడలేనని నిరూపించుకుంటోంది. టైప్ రైటింగు మిషనులో అక్షరాలెగిరివచ్చి బంతిలో కుదిరిపోయినట్టుగా ఈమె చేతిలో పూబంతులు యిట్టే నూలుదారాల కతుక్కుపోతున్నాయి.

విశ్వపతి తల్లి చెప్పుకపోతోంది. విశ్వపతికి ముగ్గురు బిడ్డలట. ముగ్గురూ కొడుకులే. అందరూ సిసింద్రీలే, వాళ్ళపేర్లు, స్వభావాలు, చదువుల్లో వాళ్ళు కనబరిచే తెలివితేటలు- ఆట చూడకుండా రేడియోలో క్రికెట్ వ్యాఖ్యానం విన్నట్టే వుంది.

ఓపికగా వింటూ కూర్చున్నాను.

గంట పదికొట్టిన తర్వాత విశ్వపతి హఠాత్తుగా వూడిపడ్డాడు. అతడు వూడిపడింది రిక్షాలో నుంచి. ఆ రిక్షాలోనుంచీ అతడు రెండు రీముల తెల్లకాగితాలు దించి లోపలికి తీసుకొచ్చాడు. ఆ కాగితాలను వెన్నంటి చుట్టగా చుట్టిన కాలికోగుడ్డ. ఒక అట్టలకట్ట. దారపుబంతి. ఇంకా ఒకటి రెండు పొట్లాలు, ఇవన్నీ లోపలికి రాసాగాయి.

ఆలోగా విశ్వపతి నన్ను చూడడమూ జరిగింది - పరామర్శించడమూ ప్రారంభమైంది.

"ఎప్పుడొచ్చావు రాజశేఖరం? ఉదయం బస్సులోనా రావడం. వానలు పడ్డాయా మీవూళ్ళో? ఇక్కడ ఒకటే ఎండలు బాబూ! భరించలేకుండా వున్నాము. బంగాళాఖాతంలో ఎక్కడో వాయుగుండం బయల్దేరిందట. రేపటి సాయంకాలంలోగా వానజల్లులు పడవచ్చునంటున్నారు. అన్నట్టు, నీకు మావాళ్ళు కాఫీ అయినా యిచ్చారా లేదా... ఇదిగో శకుంతలా! ఈయన నా బాల్యస్నేహితుడు. ఇక్కడొక రోజున్నా, రెండురోజులున్నా మన ఇంట్లోనే వుంటాడు. ఉండడమంటే పూట పూటకూ హోటలుకు వెళ్ళి భోజనం చేసివస్తాడని కాదు, మన యింట్లోనే భోజనం చేస్తాడు. మళ్ళీ చెప్పలేదనేవు. ఎందుకు చెబుతున్నానంటే రాజశేఖరం, మా ఇంట్లో ఒక వ్యక్తికి అతిథ్యం దొరకాలంటే అందుకు రెండే పద్ధతులున్నాయి. నేనైతే అతడికి భోజనం పెట్టమని చెప్పాలి. లేదా అతడైనా చొరవగా వంటింట్లోకి వెళ్ళి తనంతటతానే విస్తరివేసుకుని 'సిద్ధంగా వున్నానమ్మా!' అని మనవి చేసుకోవాలి...."

విశ్వపతి మాట్లాడుతున్నాడు. మాట్లాడుతున్నాడనగా అతడి చేతులు వూరుకున్నాయని అర్థం కాదు. అవి వాటిపాటుకు తమపనేదో తాము చేసుకపోతున్నాయి. కాగితాల పొత్తరను విప్పాడు. విప్పుకున్న కాగితాలను మడిచాడు. కట్టి ముగించిన పూలదండలను బుట్టలో పేర్చిపెట్టి అంతలో విశ్వపతి తల్లికూడా మడిచిపెట్టిన కాగితాలను కత్తిరించడానికి కత్తెర పుచ్చుకుని తయారైంది. పొయ్యిమీద ఎసరుపెట్టి వచ్చిన అర్ధాంగి కాలికో గుడ్డను పేలికలుగా కత్తిరించడం మొదలెట్టింది. కిరోసిన్ పోసి ముట్టించిన స్టౌమీద మైదాపిండి ఉడకడం కూడా ప్రారంభమైనట్టే! ఇంతలో ఎలిమెంటరీ స్కూలు బలగం విచ్చేసింది. పితామహి వాళ్ళను గురించి చెప్పింది కూడా కరెక్టే! ఒకడు సూది తీసుకుని బెజ్జాలు వేయసాగాడు. ఇంకొకడు బెజ్జాలగుండా నూలు దారాలెక్కించి ముళ్ళు బిగిస్తున్నాడు. మూడోవాడు కాలికో పీలికలకు వుడికిన మైదాపిండి పూయసాగాడు. విశ్వపతి చేతులమీదుగా నోట్‌పుస్తకాలు తమ ఆఖరురూపాన్ని స్థిరపరచుకుంటున్నాయి. పనిలో వున్న ఆ చిన్న బైండింగు ఖార్ఖానా ఎదుట నేను అప్రతిభుడనై కూర్చుని వున్నాను!

పై పేరాకు వెనుకనున్న ప్రసంగానికి తరువాయిగా విశ్వపతి యిప్పుడు తాను జరపదలచుకున్న నాటకాల పోటీ స్వరూప స్వభావాదులను గురించి వివరిస్తున్నాడు.

విశ్వపతి ప్రసంగం, బైండింగు పనులు, వంటగదిలో పాక కార్యకలాపాలు ఒకదానితో ఒకటి పోటీ వేసుకున్నట్టుగా జరిగిపోతున్నాయి.

పన్నెండున్నరకల్లా భోజనాలకు రమ్మని పిలుపు వచ్చింది.

"నువ్వు వెళ్ళు రాజశేఖరం! రెండుగంటలలోగా ఈ పని పూర్తిగాదు. మూడింటికల్లా ఈ పుస్తకాలను తీసుకెళ్ళి స్కూల్లో అప్పజెప్పాలి. నేను తరువాత భోజనం చేస్తానులే! అందాకా నువ్వు నా కోసం కాచుకుని కూర్చోడమెందుకు? వెళ్ళు వెళ్ళు. ఒరేయ్ పిల్లలూ, మీరు కూడా వెళ్ళండ్రా! మామయ్య కొక్కడికే భోజనం పెట్టడం బాగుండదు. మీరు సహపంక్తిలో కూచోండి..."

భోజనం కాగానే కాసేపు పడుకుని లేవకపోతే నాకు మతిపోయినట్టుంటుంది. నిద్రలేచి చూచుకునేసరికి చిన్న ముల్లు మూడు దాటింది. పుక్కిటికథలో పేదరాసి పెద్దమ్మగుడిసె మాయమైనట్టుగా యిప్పుడు హాల్లో బైండింగు ఖార్ఖానా కనిపించడం లేదు. బుట్టలో పూలదండలు లేవు. కుర్రవాళ్ళు కూడా స్కూలుకు వెళ్ళిపోయినట్టున్నారు. ఇల్లంతటా నిశ్శబ్దం. ఆటవిడుపునాటి బడిలావుంది.

టౌన్‌హాల్లో ఏదో మీటింగుందట, అంతవరకూ తానెక్కడెక్కడ తిరిగినా అయిదు గంటలకల్లా విశ్వపతి అక్కడికి చేరుకుంటాడట, "మరేం పనిలేకపోతే నిన్ను కూడా రమ్మన్నాడు బాబూ!" అంది విశ్వపతి తల్లి.

టౌన్‌హాల్లో యిసుకవేసినా క్రిందరాలనంతటి జనం. వచ్చినవారు మంత్రిగారు, అవశ్యంగా లోపలికివెళ్ళి నిల్చోవచ్చుననుకోవడానికి వీల్లేదు. ద్వారబంధాలు దాటి, వరండాల్లో క్రిక్కిరిసి, సోపాన పంక్తులపైన నిండిపోయి, అలా అలా రోడ్డు దాకా వ్యాపించిన జనసమూహానికి చివర నేనొక చింతచెట్టుక్రింద నిల్చున్నాను.

మైకు ముఖంద్వారా టెస్టింగ్ చిటికెలు బహిర్గతమౌతున్నాయి. అహ్వాన సంఘాధ్యక్షుడు కాబోలు, ప్రారంభించాడు: "మహాశయులారా! ఈ రోజు సుదినం. మంత్రిగారు విచ్చేశారు. మీరు వారి మాటలు వినాలని ఎంతో కుతూహలంతో వున్నారు. నాకు తెలుసు. ఇప్పటికే చాలా ఆలస్యమైంది. కానీ నేనిప్పుడు మాట్లాడుతుండడం కూడా కార్యక్రమంలో ఒక అంశమే! స్వాగతం సమర్పించడమన్నమాట! ఐనా మిమ్మల్ని నేను విసిగించుకోదలచలేదు. ఇదిగో, యిప్పుడు మంత్రిగారు కార్యక్రమాన్ని ప్రారంభిస్తారు..." మంత్రిగారు కంఠం సవరించుకున్నారు. ఆయన గొంతుక మేఘగర్జన సంకాశంగా వుంది. "ప్రార్థన" అంటూ ఆయన చెప్పింది ఒకటేమాట. ఉరుము తర్వాత వానలా వెనువెంటనే పాట.

"మముకన్న మాతల్లి! ఓ తెనుగురాణి!
మమ్మేలుకోవమ్మ! నిత్యకల్యాణి!
ఆనందమయివిగా, అనురాగజలధిగా
ఆశాంతములదాక పేరుమోసిన తల్లి...."

అది విశ్వపతి పాట. ఆ రోజుల్లో ఎక్కడంటే అక్కడ, ఎప్పుడు బడితే అప్పుడు చీప్‌గా వినిపిస్తుండేది. కాలం దాని విలువను పెంచింది.

హాల్లో జనాల త్రొక్కిడి ఎలా వున్నప్పటికీ ఆ సభలో కార్యక్రమాలు మాత్రం వీలైనంత నింపాదిగానే జరుగుతున్నాయి. వేరే తొందర పనులుండడం వల్ల మంత్రిగారు మధ్యలోనే వెళ్ళిపోవడం, ఆ సమావేశం అర్ధరాత్రిదాకా కొనసాగడానికి మరింతగా తోడ్పడింది. విశ్వపతి కోసం జనంలో నలువైపులా పరికించాను. అన్వేషణ ఫలించలేదు. వెనుదిరిగి యింటి ముఖం పట్టడంకన్నా చేయగలిగింది లేకపోయింది. గంగలో మునిగి, కొల్లేటిలో తేలినవాడిలా విశ్వపతి యింటిదగ్గరే కనిపించాడు. "ఆఖరుదాకా వుండిపోయావా రాజశేఖరం? అయ్యో, పాపం! నిన్ను సినిమాకైనా వెళ్ళమని వుండవలసింది. ఒక్కొక్కప్పుడు

నా బుద్ధి బొత్తిగా పని చేయదు. పాట పాడగానే నేను ఈవలకి వచ్చేయడం నిన్ను వెదికి పట్టుకోవాలనే! కానీ ఆ లోగానే మా సంగీతం మేష్టారు జోగయ్యగారు కనిపించారు. ఆయన కూతుళ్ళకు తిరుచానూరులో పెళ్ళి చేస్తున్నారులే! రేపు లేదు, మరునాడే పెళ్ళి 'బాబ్బాబూ! ఒక బస్సు కుదిర్చి పెట్టరా, నాన్నా?' అన్నారు. ఆయన్ను వెంటపెట్టుకుని జూపిటర్ బస్సు కంపెనీకి దారితీశాను. జూపిటరు ప్రొప్రయిటరు మణవాళనాయుడుగారి కుమారుడు కుమరవడివేలు తెలుసుగదూ నీకు? మనతోనే చదువుకుంటూ వుండేవాడు. తీరా వాకబు చేసేసరికి అతడు కుంభకోణం వెళ్ళినట్టు తెలిసింది...."

"ఉండండుండండి!" అంటూ ఆ ఇంటి గృహిణి అడ్డుపడడంవల్ల నేను మణవాళ నాయుడుగారి అబ్బాయి కుమరవడివేలు కుంభకోణం వెళ్ళినందుకు కారణమేమిటో తెలుసుకోడానికి వీల్లేకపోయింది. భోజనకార్యం నిర్వర్తించి, తాంబూల సేవనం చేస్తూ, ఎదుట పోసి పెట్టుకున్న పచ్చిమిరపకాయల్లోనుంచి తొడిమెలు గిల్లివేసి, ప్రస్తుతం ఎర్రగడ్డలపైన పొట్టుఒలిచి 'ఉఫ్' మని వూదిపారేస్తూ తన పనిలో తాను నిమగ్నుడైవున్న విశ్వపతి నాకిప్పుడు మణవాళనాయుడి కుమారుడు కుమరవడివేలు కుంభకోణం వెళ్ళినకథే కాదు, కుమారస్వామి మయూర వాహనం ఎక్కి ముల్లోకాలను తిరిగివచ్చిన కథకూడా చెప్పగలడు!

"కాళ్ళు కడుక్కోండి అన్నగారూ! విస్తరివేశాను...." అంది విశ్వపతి భార్య.

"అదీ, అలా వుండాలి!" అంటూ భార్యను మెచ్చుకున్నాడు విశ్వపతి "తమ్ముళ్ళలో లక్ష్మణుడు, కొడుకుల్లో పరశురాముడు, భార్యల్లో మా శకుంతల – ఎంత చెబితే అంతగాళ్ళ లిష్టులే రాజశేఖరం!"

పరాయి మనిషి ఒకడున్నాడు గదా అని, ఆ యిల్లాలు మాత్రం ఎంత సేపని వూరుకుంటుంది? "భర్తల్లో మీరు..." అంటూ లిష్టు పూర్తిచేసింది.

'ఇదిగో, నవ్వంటే యిలా వుండాలి' అన్నట్టుగా మనసంతా విప్పి, మనిషి మనిషంతా కదిలిపోతూ బిగ్గరగా నవ్వేశాడు విశ్వపతి.

గృహిణి అన్నం వడ్డించింది. సాంబారు గిన్నెతెచ్చి ఆకుదగ్గర పెట్టింది.

"పోనీగానీ మంత్రిగారేం చెప్పారో చెప్పవోయ్ రాజశేఖరం!" అడిగాడు విశ్వపతి.

ప్రసంగాలను మక్కీకి మక్కీగా జ్ఞాపకం పెట్టుకునే ధారణాశక్తి నాకు లేదు. ఐనా అడిగిన తర్వాత జ్ఞాపకమున్నంతవరకూ చెప్పాలిగదా! జిల్లాలో నీటివనర్ల అభివృద్ధికి వున్న అవకాశాలను గురించి మంత్రిగారు చాలా సేపు ప్రసంగించారు. నెమలిదిన్నె ప్రాజక్టు, రాయలచెరువులో మట్టిత్రవ్వకం, రిగ్గుల సాయంతో భూగర్భ జలధార పైకి తీయడం. యిలాంటి విషయాలు ప్రస్తావించారు. ఇంకా చెరకుపంటలో ఎరువుల వాడకం, ద్రాక్షతోటల్ని పెంచి చూడడం, ఉమ్మడిగా పల్లెకొక ట్రాక్టరు మొదలైనవి కూడా ఆ ప్రసంగంలో దొర్లిన అంశాలే! టేప్‌రికార్డరులా కాకపోయినా, షార్ట్‌హాండు పెన్సిల్లా చెప్పుకపోతున్నాను.

భర్త కద్దుతగిలినట్టే, నా మాటలకు కూడా అడ్డు తగిలింది యింటి యిల్లాలు:

"ఎందుకు చెబుతారులెండి అన్నగారూ! ఆయనెప్పుడో నిద్రపోయారు..."

ఓరి నీయిల్లు బంగారంగానూ! ఎంత పుణ్యాత్ముడివోయీ విశ్వపతీ! మేలు కున్నంతసేపూ పనిచేయడం, యిక సాగదనిపించగానే పడుకోవడం, పడుకోగానే నిద్రపోగలగడం ఈ మూడు దివ్యవరాలు నీ కేదేవుడిచ్చాడురా బాబూ!ఆ దేవుడెవరో

గానీ వాడి హృదయం కరుణకు కాణాచిరా తండ్రీ! శరీరాన్ని పడకపైన చేరవేసి దొర్లి దొర్లి నుసిగి నుసిగి, వెయ్యి రకాలుగా బ్రతిమాలినా నిద్రాదేవత కొందరిని కరుణించదే!

అవునండీ నిజం! ఆ రోజు రాత్రి నాకు నిద్రపడితే ఒట్టు? ఏం పని చేశానని నాకు నిద్రపడుతుంది? మిత్రుడి గృహంలో భోజనానికి భరోసా చిక్కింది గదా అని గోళ్ళు గిల్లుకుంటూ కూర్చున్నాను. చేసిన పనికి తగ్గట్టుగా శరీరం మానవుడి కిచ్చే అనుదిన వేతనం నిద్ర. పగటి పూట నిద్రపోతావు. వీసమెత్తు పనిచెయ్యవు. రాత్రివేళ కన్ను పొడుచుకున్నా నిద్రపట్టదు. నో ఎక్సెప్షన్. కుర్చీలో కూర్చుని పని చేసినట్టే నటిస్తూ, వృథాగా కాలహరణం చేసి ముప్పయి రోజులు తిరగగానే నెల జీతం జేబులో వేసుకోడానికి యిదేమైనా గవర్మెంటు ఉద్యోగమా? మనసులో నూటపదహారు కుళ్ళుబుద్ధులు దాచుకుని యింతకంటే పెద్ద మనిషి మరొకడుండడన్నట్టుగా అభినయిస్తే కావచ్చులెమ్మని మోసపోవడానికిది మానవ సమాజమా? కాదే, ఇది శరీరయంత్రం, దేవుడిచ్చింది. పనినహీ, నిద్రనహీ.

తల్లిదండ్రులపట్ల, భార్యాబిడ్డలపట్ల, సమాజంపట్ల మానవుడు నిర్వర్తింపవలసిన విధులున్నాయి. ఏ రోజు కారోజు ఆ విధుల్ని సక్రమంగా నిర్వర్తిస్తేనే, అతగాడు ఋణ విముక్తుడైనట్టు. లేదా, అతడు బాకీ పడినవాడు. ఋణ బాధ దారుణం గదా! కంటికి కూర్కురమ్మంటే ఎలా వస్తుంది? ఏదీ, నిద్రపో చూద్దాం. నువ్వెలా నిద్రపోగలవో నేను చూస్తాను అంటూ చేత కర్ర బుచ్చుకుని మనసు నన్ను కాపలా కాస్తోంది. అది కాస్తా ఆదమరిచి వున్నప్పుడు కనీసం ఒక్క సారైనా కునుకుదీసి లేవాలన్నదే నా ప్రయత్నం. ఆ ప్రయత్నం ఎన్నిసార్లు ఫలించిందో, ఫలించబోతుండగా ఎన్ని సార్లు విఫలమైందో నేను నిష్కర్షగా చెప్పలేను. గంట నాలుగు కావస్తుండగా వీధి తలుపు కిర్రుమని తెరుచుకున్న సవ్వడి వినిపించింది. ఆ తరువాత నడవగుండా సైకిలు తోసుకెళ్తున్న అలికిడి కూడా వినవచ్చింది. ఉలికిపడి లేచి కూర్చోబోతూ "ఎవరక్కడ?" అన్నాను. "నేనేలే రాజశేఖరం! మేలుకునే వున్నావా? వస్తావా, బస్స్టాండు దాకా వెళ్ళొద్దాం" అన్నాడు విశ్వపతి.

"బస్స్టాండుకా! ఇప్పుడెందుకూ?"

"ఈవేళప్పుడు బస్స్టాండు ఎలా వుంటుందో నువ్వు చూచివుండవు. రచయితవుగదా! పని కొస్తుందిలే! లేచి రావోయ్ రాజశేఖరం!"

ఆ యింటికి బస్స్టాండొక అరమైలు దూరంలో వుంటుంది. నగరం ఇంకా మేలుకోలేదు. పగటివేళల్లో చేయడానికి వీల్లేని పనులు కొన్నింటిని రాత్రుల్లో సునాయాసంగా చేసి పారేయవచ్చు. తాను సైకిలెక్కుతూ విశ్వపతి నన్ను వెనుక వైపున కూర్చోమన్నాడు.

కొద్ది నిమిషాల సైకిలుజర్నీ మమ్మల్ని బస్స్టాండులో దిగవిడిచింది.

దూరంగా హోటళ్ళు, దగ్గరగా టీ స్టాల్స్ మినహాగా బస్స్టాండులో మసకచీకటే రాజ్యమేలుతోంది. అక్కడక్కడా ఒకరిద్దరు మనుషులు నడయాడక పోలేదు. ఆకృతుల్లో స్థూలరేఖల్నిబట్టి మాత్రమే అవి మానవాకారాల్లా తెలియవస్తున్నాయి. ఉండీ వుడిగీ బ్రోకర్లు కొందరు ఏయే బస్సు ఎక్కడెక్కడికి వెళ్తున్నదీ గొంతెత్తి అరుస్తున్నారు. నా పరిశీలన యింకా పూర్తికానే లేదు. విశ్వపతి ఏ టీస్టాల్లోనో దూరి ఓ పెద్ద ట్రంకు పెట్టెలాంటి పార్సెల్తో ఈవలికి వచ్చాడు. "నాకొకటి రెండు గంటల పనుంది రాజశేఖరం! అందాకా నువ్విక్కడే బస్స్టాండు విశేషాలు తిలకిస్తూ కూర్చున్నాసరే, లేదా నీకొక పత్రిక యిస్తాను. ఇంటికివెళ్ళి చదువుతూ కూర్చున్నాసరే!" అన్నాడు.

"నువ్వు దిన పత్రిక ఏజన్సీ కూడా పుచ్చుకున్నావా ఏమిటి విశ్వపతీ?!" అన్నాను.

"దినపత్రిక ఏజన్సీ వెనుకకూడా గొప్పపరమార్థం వుందిలే రాజశేఖరం! నీకు తెలియదు. ఎక్కడివాళ్ళక్కడ పడుకుని ఆదమరచి నిద్రపోతారా, తెల్లవారగానే నిద్రలేస్తారు. గడచిన యిరవై నాలుగు గంటల్లో ప్రపంచం ఎంతగా మారిందీ, ఎన్ని విశేషాలు జరిగిందీ వాళ్ళు తెలుసుకోవద్దూ? భూగోళం తనచుట్టూ తానొకసారి ప్రదక్షిణం పూర్తిచేసేసరికి సూర్యుడుదయిస్తున్నాడు. ఆ సూర్యుణ్ణి లోకబాంధవుడంటున్నాం. ఈ దినపత్రిక మాత్రం లోకబాంధవి కాకపోయిందా? అనుదినమూ యిదిలా క్రొత్త ప్రాణాలు పోసుకుని యింటింటికీ వెళ్ళగలుగుతోందంటె అందుకోసం ఎందరెందరు ఎన్నెన్ని విధాలుగా పనిచేస్తున్నారో వూహించాలి. రిపోర్టర్లు వార్తలు పంపుతున్నారు. ఎడిటర్లు ఆ వార్తల్ని వడగడుతున్నారు. విద్యుత్తు ప్రవహిస్తోంది. యంత్రాలు కదులుతున్నాయి. బస్సులు, రైళ్ళు పరుగెడుతున్నాయి. ఈ మహా యంత్రాంగంలో నేనొక చిన్న మరచీలననుకో! అలా భావించబడడం నాకు గౌరవమే! ఇదిగో, నీకొక పేపరు. డబ్బివ్వనక్కరలేదులే! ఉచితంగా ఏజంటు కొక కాపీ యిస్తారు. చదవడానికి నాకు తీరికుండదు. నీబోటి వాళ్ళకిచ్చి సారాంశం మాత్రం తెలుసుకుంటాను.... బయల్దేరనా రాజశేఖరం? నువ్వా హోటల్లో కూర్చో. ఆరుగంటలకల్లా నేను నీ ముందు హాజరు....."

సౌఖశాయనికుడిలా ఊరిపైన పడ్డాడు విశ్వపతి.

మాయ తివాసీలా దినపత్రిక నన్ను ప్రపంచం నలుమూలలకూ త్రిప్పింది. అక్షరం వదిలిపెట్టకుండా అడ్వర్టయిజుమెంట్లతో సహా చదివేశాను. అవతలివైపున ఆకాశంలో అరుణరాగం చెల్లాచెదరైపోయి, అంశుమాలి కిరణాలు ప్రకృతి కొప్పులో బంగారు సూదుల్లా పైకెగ బ్రాకుతున్నాయి. ఊరొనొక చుట్టువేసుకుని హుటాహుటిగా తిరిగివచ్చి హోటలు ఎదుట సైకిలుదిగిన విశ్వపతి ముఖంలో చిరుచెమటలు కమ్ముకుంటున్నాయి. నాకైతే టిఫిన్ చేయాలన్న ధ్యాస ఆపాటి కింకా కలగనేలేదు. ఒక్క కాఫీతో నేను మధ్యాహ్నం దాకా వుండిపోగలను, కాని విశ్వపతికి ఆవురావురంటూ ఆకలివేస్తూ వుండవచ్చు.

"ఎలాగూ భళ్ళున తెల్లవారి పోయింది విశ్వపతీ! ఏకంగా టిఫిన్ చేసే యింటికి వెళ్దాం" అన్నాను.

"భలే వాడివే! ఇంట్లో వందమందికి ఉపాహారం సిద్ధమౌతుండగా నువ్వు హోటల్లో టిఫిన్ చేస్తావా?"

"వంద మందికి టిఫినా! ఎందుకూ?"

అదీ చెప్పాడు విశ్వపతి. స్కూల్లో ఎన్. సి.సి. కుర్రాళ్ళకు కంట్రాక్టు పద్ధతిపైన తానే టిఫిన్ సప్లయి చేస్తుంటాడట! ఇది వారానికి మూడు తడవలు జరిగేపని!

"ఈపాటికి పొయిమీద భాణిలి పెట్టేసి వుంటారు. నూనె కాగుతూ వుంటుంది. పూరీలు రుద్దేస్తుంటారు. పచ్చిమిరపకాయలు, ఎర్రగడ్డలు యింట్లోనే వున్నాయి. మనం యిలా మార్కెట్టుకు వెళ్ళి రెండు వీశెల బంగాళా దుంపలు పట్టుకెళ్ళామంటే అరగంటలో టిఫినైపోతుంది. ఎనిమిది గంటలకల్లా పొట్లాలు తట్టలో వుండాలి మరి...."

"చూడు విశ్వపతీ!" ఏడుపు రావడమొక్కటే కొరతగా వున్న కంఠంతో ప్రాధేయపడుతూ అడిగాను నేను – "ఎనిమిది గంటల తర్వాత నీ ప్రోగ్రామేమిటో నేను తెలుసుకోవాలి, దాన్ని బట్టి నా ప్రోగ్రాముసు నేను నిర్ణయించుకోవలసి వుంది..."

విశ్వపతి తటాలున రోడ్డుపైన ఆగిపోయి "నువ్వు నాతో ఏదైనా పని వుండి వచ్చావా రాజశేఖరం?" అన్నాడు.

"పని సంగతి తర్వాత చెబుతాను, మొదట నీ కార్యక్రమమేమిటో చెప్పు" అన్నాను.

"మరేం లేదు. నాటకాల పోటీ అన్నానుకదూ! పదిన్నరకు సారథ్య సంఘ సమావేశం వుంది. ఆ లోగా కొందరు మెంబర్లకు యింటిమేట్ చేసిరావాలి. రెండు గంటలకు బంగారు పాళెం వెళ్ళాలి. హెడ్మాస్టరు గిరిధరరావుగారు మనిషిపైన మనిషిని పంపుతున్నారు. వాళ్ళ పిల్లల కేవో జాతీయగీతాలు నేర్పాలట. తిరిగి రావడానికి అయిదు కావచ్చు. ఆరు గంటలకిక్కడ శ్రీరామవిలాససభలో..."

వాక్యం సగంలో ఆగిపోయింది. "ఈ సైకిల్ కాస్త పట్టుకుంటావా రాజశేఖరం?" అన్నాడు విశ్వపతి. "అదిగో, శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారు డిస్పెన్సరీలోకి వెళ్తున్నారు. ఆయన మన సారథ్య సంఘంలో ఒక మెంబరు. ఇప్పుడే ఒక మాట చెప్పేస్తే మళ్ళీ ఇంటికి వెళ్ళవలసిన అవసరం వుండదు..."

లాభంలేదు, నా నవలను విశ్వపతికి చదివి వినిపించడం సాధ్యంకాదని తేలిపోయింది. పట్టణానికి రావడంవల్ల నేననుకున్న పనికాలేదు. చేకూరిన ప్రయోజనం యింకొకటి. "విశ్వపతితో యిరవై నాలుగు గంటలు" అని వ్యాసం వ్రాయదలచుకుంటే, అందుకు మెటీరియల్ దొరికింది. కాలమన్న గుర్రంపైన కూర్చుని, కళ్ళెం చేతపట్టుకుని, దాన్ని తన చెప్పుచేతుల్లో పరుగెత్తిస్తున్నాడు విశ్వపతి. తాను నిద్రపోవలసి వచ్చినప్పుడు మాత్రమే ఆ గుర్రానికి విశ్రాంతి. తాను నిద్రలేచేసరికి అది మళ్ళీ సిద్ధంగా వుండాలి. మళ్ళీ పరుగు, మళ్ళీ ప్రయాణం.

"సాగుమా సాహిణీ, ఆగని వేగమే జీవితము" అన్న నిర్వచనమే ఈ ప్రయాణానికి ప్రమాణం.

"వెళ్ళొస్తాను విశ్వపతీ!" అన్నాను.

"అబ్బే, వచ్చిన పనేమిటో చెప్పందే నిన్ను వెళ్ళనివ్వను" అన్నాడు విశ్వపతి.

చెప్పాను.

"అలాగా! నవల వ్రాశావా రాజశేఖరం? నిన్నటి నుంచీ నాకొక మాట మాత్రమైనా చెప్పావు కాదు! నేను తప్పకుండా చదవాలి. మరేమీ అభ్యంతరం లేకపోతే పుస్తకం నా చేతికిచ్చి వెళ్ళు. విరామం దొరికినప్పుడు ఒకటే వూపులో చదివేస్తాను..."

పుస్తకం విశ్వపతి చేతుల్లో పెట్టి, నేను సెలవు తీసుకున్నాను.

నెల రోజుల తర్వాత నేను వ్రాసిన ఉత్తరానికి ప్రత్యుత్తరం వచ్చింది. నాటక పోటీలు జరుగుతున్నాయట. రాష్ట్రంలో పలు తావుల్లో నుంచీ వచ్చి యిరవైనాలుగు నాటక సమాజాలు అందులో పాల్గొంటున్నాయట. వచ్చిన వారికి విడిది, భోజన సదుపాయాలు నిర్వాహకులే సమకూరుస్తున్నారట. తన కొక క్షణమైనా తీరిక దొరకడం లేదని వ్రాశాడు విశ్వపతి. అందుకు దాఖలాగా ఉత్తరాన్ని ఎవరిచేతనో వ్రాయించి, తానొక సంతకం మాత్రం పెట్టి పోస్టుచేశాడు. "నిజంగా ఒకచోట కూర్చుని పట్టుమని నాలుగు గీతలు వ్రాసే ఓపరికమే నాకుంటే నవల వ్రాయమని నీకు కథ చెబుతానా రాజశేఖరం? ఇలా జరిగినందుకు మరేమీ అనుకోవుగదూ!" అని చమత్కరించాడు.

నా నవలపైన అభిప్రాయం తెలుపవలసిందని మాటిమాటికి నేను విశ్వపతిని యిబ్బందిలో పెట్టదలచుకోలేదు. అందువల్ల తాత్కాలికంగా అతడికి ఉత్తరాలు వ్రాయడం

కూడా మానుకున్నాను. మళ్ళీ నెలరోజుల తర్వాత విశ్వపతి తానే ఒక ఉత్తరం వ్రాశాడు. స్వయంగా తన స్వంత దస్తూరీతోనే వ్రాయడం యిందులోని విశేషం. దక్షణాదికి యాత్ర వెళ్ళివచ్చే నిమిత్తం తానొక బస్సును ఏర్పాటు చేస్తున్నాడట! వారం రోజులయాత్ర. రాకపోకలకంటూ చెల్లించుకోవలసింది అరవై రూపాయలు మాత్రం. ఎవరి భోజనాలు వాళ్ళవే. మదరాసు, సింగపెరుమాళ్ కోయిల్, పక్షితీర్థం, మహాబలిపురం, పాండిచ్చేరి, నైవేలి, కోయంబత్తూరు, తంజావూరు, మధుర, ధనుష్కోటి... అంటూ ఒక పెద్దజాబితా ఏకరువు పెట్టాడు. ఇదివరకొక జాబులో నేను మరేమీ వ్యాపకాలు లేకుండా ఒక అరగంట సేపు నీ పాట వినగలిగితే బాగుండునని వ్రాశాను. అందుకొక దివ్యమైన అవకాశాన్ని సూచించాడు విశ్వపతి. పరుగెడుతున్న బస్సులో ఎంతసేపు పాడుకున్నా, అడిగే వాళ్ళుండరట. "కొండలు, కోనలు, పంటపొలాలు, కొబ్బరితోటలు వాటి నడుమ బస్సు పరుగిడుతుంటే వెన్నెల రాత్రుల్లో లోకమంతా నిద్రించేవేళ ఎలుగెత్తి పాడుకోడం మహదానందకరంకాదా రాజశేఖరం?" అన్నాడు. అమ్మో, విశ్వపతిలో కవికూడా దాగివున్నాడు. సహజంగానే కొంత బద్ధకస్తులైన కవులకు, కథకులకు కూడా బ్రతుకు గడవాలికదా అన్న సదుద్దేశంతోనే కావచ్చు, భగవంతుడు విశ్వపతికా రచనాసక్తిని, రచనాశక్తినీ యివ్వడం మానేసివుంటాడు.

వరుసగా వారం రోజుల పొడుగునా యిల్లు విడిచి వుండగల పరిస్థితులు నాకు లేవు. అందువల్ల దక్షిణాది యాత్రలకు వెళ్ళలేకపోయాను.

ఆ తరువాత రెండు మాసాలవరకూ విశ్వపతిని గురించిన వర్తమానాలు నాకు తెలియవు. ఏదో పనిమీద హఠాత్తుగా పట్టణం వెళ్ళవలసిన పని తగిలింది. వెళ్ళిన తరువాత కనిపించేరావాలి. ఇంటికి వెళ్ళాను, విశ్వపతి లేడు. పాఠశాలలు పనిచేసే సమయం. ఇంటిలోపల అలికిడి లేకపోవడంలో ఆశ్చర్యం లేదు. విశ్వపతి భార్య కనిపించింది. "ఈ మధ్య ఆయనకు పెద్ద జబ్బు చేసిందండీ అన్నగారూ! బెంగపడి పోయాము! ఆ జ్వరంలోనైనా వూరుకోరే మోనని తీసుకెళ్ళి ఆసుపత్రిలో చేర్పించాము. ఇప్పుడొక నాలుగు రోజులుగానే జ్వరంలేనిది. పథ్యం పుచ్చుకుంటున్నారు. రేపో మాపో డిశ్చార్జ్ చేస్తారట!" అంటూ ఆమె గ్రుక్క త్రిప్పుకోకుండా విషయం నివేదించింది.

ఎక్కివచ్చిన రిక్షాలో అలాగే ఆసుపత్రికి వెళ్ళాను.

దిట్టంగా ఒక మంచమూ, దానిపైన మెత్తగా ఒక పడక, ఆనుకోడానికి పొందికగా ఒక దిండు, ఈ అదనపు సౌకర్యాలను వినియోగించుకుని సగం పడుకున్నట్టుగా, సగం కూర్చున్నట్టుగా మంచంపైన సేదదీరుతూ మోకాళ్ళకానించి తెరిచిపట్టుకున్న పుస్తకంలోనుంచీ నా నవలను దీక్షగా చదివేస్తున్నాడు విశ్వపతి.

నేను ద్వారం దగ్గరే నిల్చున్నాను.

ఒకటి, రెండు నిమిషాలకు గానీ అతడు ద్వారం దగ్గర మనిషి పొలకువను పసిగట్టలేదు. తలపైకెత్తి, నేను కనిపించగానే "వచ్చావా రాజశేఖరం!" అన్నాడు. ఆ పలకరింపులో నా కోసమే వేచిచూస్తున్న భావం వుంది. "నువ్వు రావలసిందే! ఎందుకంటే నా అభిప్రాయం గాలికి తెరిచిపెట్టిన హారతి కర్పూరం. సమయానికి రాకపోతే అది కాస్తా అయిపు లేకుండా హరించుకుపోవచ్చు. రా, కూర్చో, ఐనా యిదేమిటి బాబూ, ఈ నవల నిలా వ్రాసిపెట్టావు? ఇందులో కొన్నిచోట్ల కథ కదలదే! ఈ రమేషు, ఈ రంగనాథం, ఈ శాంత, ఈ శ్యామల వీళ్ళకు మరేమీ పనులు లేవా? గంటలతరబడి ఒక గదిలో

కూర్చుని మాట్లాడుకుంటారా? దిక్కుల అంచులదాకా వ్యాపించివున్న సముద్రాన్ని వదిలిపెట్టివచ్చి వీళ్ళిలా చెంబెడు నీళ్ళలో పడి గిలగిలా కొట్టుకుంటారెందుకయ్యా బాబూ! ఇదంతా ఎలా వుందంటే రాజశేఖరం, నా చిన్నతనంలో ఒక ఉపద్రవం జరిగింది. దాగుడుమూత లాడుకుంటున్నామేమో, ఎవరికీ తెలియకుండా వుండాలని నేనొక కొయ్యపెట్టెతీసి అందులో కూర్చున్నాను. కూర్చున్న వాణ్ణి అంతటితో వూరుకోకుండా పైన మూత వేసుకున్నాను. ఆ మూతకొక చిలుకుంది. అది కాస్తా కొక్కానికి తగులుకపోయింది. కాళ్ళూ, చేతులూ కదిలించవచ్చు. తల మాత్రం క్రిందికీ పైకీ ఆడించవచ్చు. ఆ కదలిక కూడా కొద్ది అంగుళాలమేరకే పరిమితం. అయిదు నిమిషాలలా గడిస్తే ఆ తరువాత వూపిరి త్రిప్పుకోడం కూడా సాధ్యం కాకపోవచ్చు. భగవంతుడా! ఇక నా గతి యింతేనేమో! నేనింక రోడ్డుపైకి వెళ్ళలేనేమో! మనుషుల ముఖం చూడలేనేమో! ఆ బస్సులు, ఆ రైళ్ళు, ఆ విశాల ప్రపంచం అవన్నీ నా పాలిటికి మిథ్యేనేమో! ఇదంతా ఒకటి రెండు నిమిషాల దురవస్థ. కానీ తలచుకుంటే యిప్పటికీ గుండె గుభేలుమంటుంది. వద్దు బాబూ, వద్దు. ఆ దురవస్థ పగవాడికైనా వద్దు, నీ రమేషు, నీ రంగనాథం వగయిరాలతో అలా మాట్లాడించడం తప్పనిసరయితే వాళ్ళను కనీసం ఏ పరుగిడుతున్న రైల్లోనయినా కూర్చోబెట్టు. నా కంతే కావలసింది. మిగిలిన విషయాల్లో నీ నవల చాలా బాగుంది...."

ఆ నాటి సాయంకాలం ఆసుపత్రి నుంచీ డిశ్చార్జి అయ్యాడు విశ్వపతి.

మరునాటి వుదయం పెరిగిపోయిన క్రాపింగును సంస్కరించుకోవడం కోసం సెలూనుకు బయల్దేరిన వాడల్లా ఆ కార్యక్రమాన్ని కొంతసేపటివరకూ వాయిదా వేసుకుని బస్టాండుదాకా వచ్చి నన్ను బస్సెక్కించాడు.

"మళ్ళీ యింకొక నవలకు ప్లాటు కావాలి. ఎప్పుడు చెబుతావు విశ్వపతీ" అన్నాను.

"మళ్ళీ యింకొకప్పుడెప్పుడైనా లారీ కోసం వేచివున్నప్పుడడిగితే తప్పకుండా చెబుతాను" అన్నాడు విశ్వపతి.

నాకొక అమంగళం స్ఫురించింది. "ఎందుకులే విశ్వపతీ! దాన్ని నువ్వు చదవాలంటే మళ్ళీ జబ్బుపడాలి. వద్దులేబాబూ. నువ్వు చెప్పనేవద్దు" అన్నాను.

విశ్వపతి నవ్వసాగాడు.

బస్సు బయల్దేరడానికింకా కొంత టైముంది.

"వెళ్లువుగానీ కూర్చో విశ్వపతీ!" అన్నాను.

"అబ్బే వెళ్ళాలి రాజశేఖరం! తల కత్తిరించుకుని, వేడివేడిగా నీళ్ళు కుమ్మరించుకోవాలి. ఇన్నినాళ్ళుగా ఈ వూరంతా ఏమైందో ఏమిటో ఒకసారి నాలుగు వైపులా వెళ్ళాలి. పదిమందినీ కలుసుకోవాలి. వస్తానుమరి. ఇక్కడి కొచ్చినప్పుడల్లా కనిపిస్తుంటావు గదూ?..."

సైకిలెక్కాడు విశ్వపతి. ఆ సైకిలు రాకెట్టులా రోడ్డుపైకి దూసుకుపోతోంది. గిర్రున తిరిగిపోతున్న ఆ సైకిలు చక్రాలు బ్రతకడానికి పని చేయడమే పరమార్థమని చెబుతున్నట్టున్నాయి. నిజమే! జడత్వం మృత్యులక్షణం. చైతన్యం జీవలక్షణం. నిర్వ్యాపారత్వం మృత్యులక్షణం, నిరంతర కార్యాచరణ జీవలక్షణం. ప్రొద్దు పోకపోవడం మృత్యు లక్షణం, ప్రొద్దు చాలకపోవడం జీవలక్షణం. విశ్వపతి ప్రొద్దు చాలని మనిషి.

♦ ఆంధ్రజ్యోతి వారపత్రిక - 1969 ♦